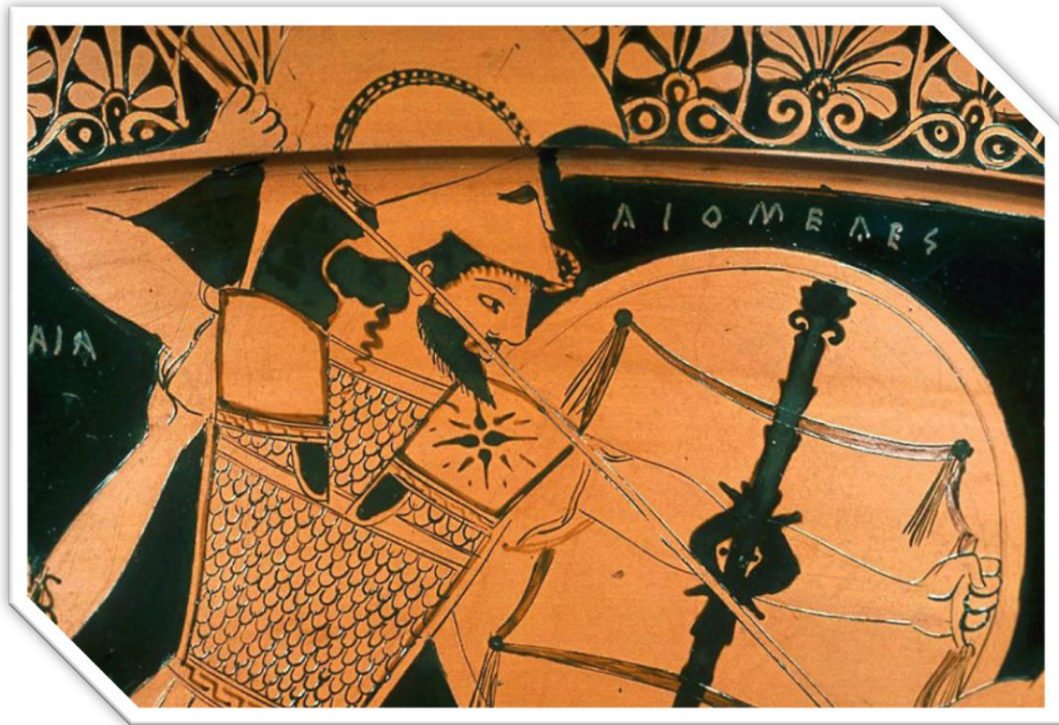

Ραψωδίες Γ' - Ε'

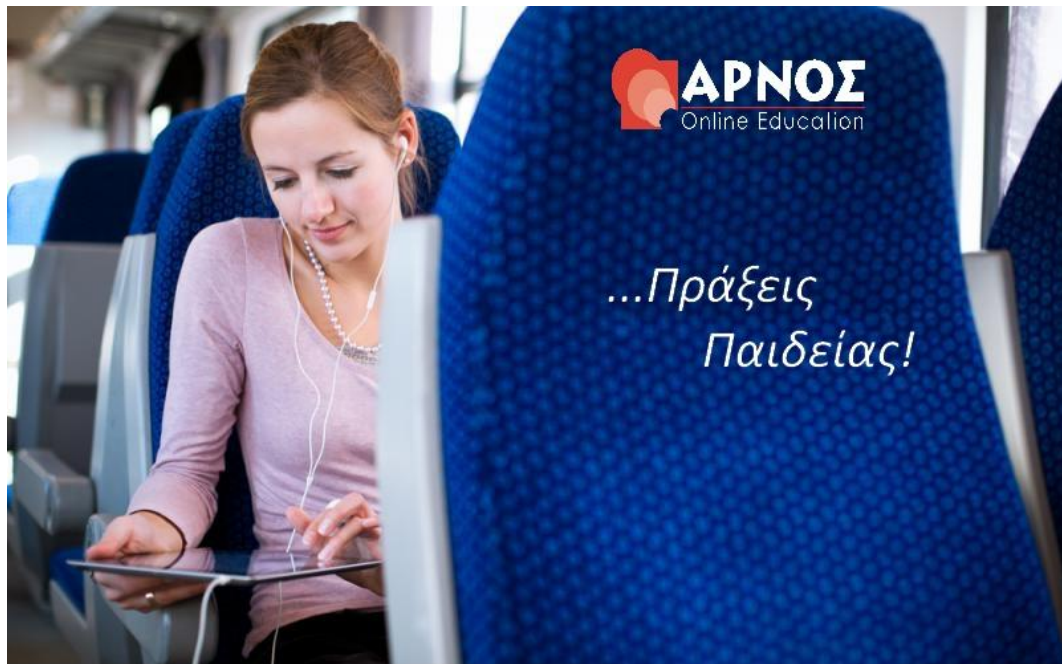
Ιλιάδα Β' Γυμνασίου

Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου

σχ. βιβλίο (σ.σ. 47-66)

Φροντιστηριακό e-μάθημα

Γυμνάσιο: 9.000 μαθήματα με βίντεο-διδασκαλία

Μελέτη όπου, όποτε και όσο εσύ θες!

Διδάσκουμε μεθοδικά σε βίντεο τη θεωρία του σχολικού βιβλίου και λύνουμε όλες τις ασκήσεις

Δημιουργούμε συνεχώς νέα βίντεο με διδασκαλία για τις εκπαιδευτικές σου απαιτήσεις

Παίζουμε και μαθαίνουμε με on line test αξιολόγησης & SOS διαγωνίσματα προσομοίωσης για τις εξετάσεις

Λύνουμε απορίες ζωντανά on line καθημερινά 3 μ.μ. - 8 μ.μ.

Περιεχόμενα

I. Ραψωδία Γ 121-244	2
Η Τειχοσκοπία	2
II. Ραψωδία Ε 274-430	8
«Διομήδους αριστεία»- Τα κατορθώματα του Διομήδη	8
Ο Διομήδης σκοτώνει τον Πάνδαρο και τραυματίζει την Αφροδίτη.	8

I. Ραψωδία Γ 121-244

Η Τειχοσκοπία

1. Ποιος ειδοποιεί την Ελένη να τρέξει στα τείχη και γιατί η παρουσία της εκεί κρίνεται απαραίτητη;

Η Ελένη ειδοποιείται και προσκαλείται από την Ίριδα να μεταβεί στα τείχη για να παρακολουθήσει τη μονομαχία ανάμεσα στον Πάρη και τον Μενέλαο. Η Ίριδα, αγγελιαφόρος των Θεών, εμφανίζεται με την μορφή της Λαοδίκης, της αδελφής του Πάρη.

Η παρουσία της Ελένης στα τείχη της Τροίας εξυπηρετεί τις ανάγκες της οικονομίας του έπους, καθώς η Ελένη παρουσιάζει ορισμένα στοιχεία και απαραίτητες πληροφορίες για την πλοκή.

Η μετάβαση της Ελένης στα τείχη σχολιάζεται έντονα από τους γέροντες - Τρώες. Η εκθαμβωτική της ομορφιά προκαλεί τον θαυμασμό και δικαιώνει το γεγονός πως η ίδια είναι η αιτία του πολέμου. Ωστόσο, η ίδια η Ελένη δίνει σημαντικές πληροφορίες στον Πρίαμο για τον Αγαμέμνονα, τον Οδυσσέα, τον Αίαντα Ιδομενέα και τον Κάστορα και Πολυδεύκη.

Ταυτόχρονα, η Ελένη παρουσιάζεται να νιώθει τύψεις και ενοχές, είναι ευσυγκίνητη και νοσταλγεί την πατρίδα της.

Η σκηνή της τειχοσκοπίας, λειτουργεί επιβραδυντικά από τον Όμηρο και κλιμακώνει την αγωνία των ακροατών του έπους για το τι θα επακολουθήσει.

2. Να συγκρίνετε το υφαντό της Ελένης με τους στ. 1-17 του ποιήματος «Το κέντημα του μαντιλιού» του Κ. Κρυστάλλη (βλ. ραψωδία Ζ, σελ. 127-128). Ποιες διαφορές παρατηρείτε και πώς τις δικαιολογείτε; Η περιγραφή του μαντιλιού μπορεί να θεωρηθεί παράδειγμα φανταστικής «έκφρασης» (βλ. σχόλ. στους στ. Γ 125-128); Να δικαιολογήσετε την άποψή σας.

Στο ποίημα του Κρυστάλλη, «Το κέντημα του μαντηλιού» παρουσιάζεται μια όμορφη κοπέλα, η οποία κεντάει καθισμένη στην άκρη του γαλιού ένα μαντίλι. Ο

ποιητής μας περιγράφει λυρικά και εκφραστικά την θεματική του κεντήματος. Αποτυπώνει στο μαντίλι, την θάλασσα με τα νησιά, τον ουρανό με τα άστρα, τη γη με τα λουλούδια τις λαγκαδιές, τους βοσκούς τα κοπάδια, και το χάραμα. Η περιγραφή των οπτικοακουστικών εικόνων είναι παραστατική και ζωντανή.

Αντίθετα, στο υφαντό της Ελένης αποτυπώνονται πολεμικές δραστηριότητες και εικόνες (**«κεντούσε τους πολέμους των χαλκοφόρων Αχαιών, των υποδόμων Τρώων»**). Δεν περιγράφονται αναλυτικά οι πολεμικές σκηνές και οι άθλοι των Αχαιών και των Τρώων, απλά αναφέρονται και διεγείρουν την φαντασία των ακροατών.

Η ουσιαστική **διαφορά** ανάμεσα στο μαντίλι του Κρυστάλλη και στο υφαντό της Ελένης, αφορά την θεματική των κεντημάτων, τον χαρακτήρα τους και τη σκοπιμότητα που επιδιώκει ο ποιητής να εξυπηρετήσει. Ο Κρυστάλλης προβάλλει ειρηνικές, βουκολικές, ειδυλλιακές εικόνες του περιβάλλοντος, προκαλώντας γαλήνη και ευαισθησία στον αναγνώστη. Αντίθετα, ο Όμηρος παρουσιάζει στο υφαντό της Ελένης πολεμικές δραστηριότητες και εικόνες (**«κεντούσε τους πολέμους των χαλκοφόρων Αχαιών, των υποδόμων Τρώων»**). Ωστόσο δεν περιγράφονται αναλυτικά οι πολεμικές σκηνές και οι άθλοι των Αχαιών και των Τρώων, απλά αναφέρονται και διεγείρουν την φαντασία των ακροατών. Επιπλέον ο Όμηρος παρουσιάζει στο υφαντό της Ελένης ένα αδυσώπητο πόλεμο, για τον οποίο θεωρείται υπαίτια εν αγνοία της.

Τέλος, σαφέστατα και η περιγραφή του μαντιλιού μπορεί να θεωρηθεί παράδειγμα φανταστικής έκφρασης. Ο ποιητής προβάλλει ολόκληρη την πλάση, η οποία είναι αδύνατο να αποτυπωθεί μονάχα σε ένα μαντίλι. Ο ποιητής με αυτό τον τρόπο, αισθητοποιεί την φαντασία τον αναγνώστη και προσδίδει λυρικότητα και γλαφυρότητα στο ποίημα.

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

...Πράξεις Παιδείας!

3. Αφού θυμηθείτε πώς εμφανίζεται η Πηνελόπη μπροστά στους μνηστήρες (Οδύσσεια α 368-372) και λάβετε υπόψη σας τους στ. Γ 141-144, τι συμπεραίνετε για τους κανόνες σεμνότητας και εμφάνισης των γυναικών της αριστοκρατίας ενώπιον των αντρών στην ομηρική κοινωνία;

Στην ιδιαίτερη πατρίδα σας και στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες έχουν θέση τέτοιοι κανόνες; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. [Ενδεικτικές Έννοιες Διαθεματικής προσέγγισης: Πολιτισμός, Μεταβολή, Τοπική Κοινωνία]

Η θέση και η εμφάνιση της γυναίκας στην ομηρική κοινωνία παρουσιάζεται περιορισμένη και εθιμοτυπική. Πιο συγκεκριμένα, στους στίχους α.368-372 της Οδύσσειας, ο Όμηρος προβάλλει την παρουσία της Πηνελόπης με λιτότητα και σεμνότητα. Αν και βασίλισσα, η Πηνελόπη, εμφανίζεται ενώπιον των μνηστήρων, συνοδευόμενη από τις δυο βάγιες της και έχοντας σκεπάσει τα μάγουλά της με την καλύπτρα του κεφαλιού της. Παρουσιάζεται σεμνή, διακριτική, απλή ενώ κοντοστέκεται στη κολόνα.

Η παρουσία της Πηνελόπης συνάδει με αυτή της Ελένης στους στίχους Γ. 141-144 της Ιλιάδας. Η Ελένη εξέρχεται από το παλάτι με συνοδεία από τις δυο θεράπαινες, την Αίθρα και την Κλυμένη και έχουν καλυμμένο το κεφάλι της ένδειξη σεμνότητας και ντροπαλότητας.

Στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες πλέον δεν επικρατούν τέτοιες αντιλήψεις και τέτοιοι κανόνες. Ωστόσο, σε ορισμένες υποανάπτυκτες χώρες η θρησκεία και η πολιτεία επιβάλλει και υπαγορεύει να καλύπτουν οι γυναίκες το κεφάλι τους και να μην έχουν δικαίωμα λόγου και έκφρασης. Βέβαια, αυτό ισχύει σε ελάχιστες περιπτώσεις γιατί, ως επί το πλείστον, στις σημερινές κοινωνίες η γυναίκα έχει χειραφετηθεί και τα δικαιώματά της έχουν εξισωθεί με αυτά των ανδρών.

4. Ο ποιητής δεν περιγράφει την ομορφιά της Ελένης, αλλά μας αφήνει να φανταστούμε την εντυπωσιακή παρουσία της μέσα από τις αντιδράσεις των γερόντων της Τροίας. Ποιοι στίχοι, κατά τη γνώμη σας, αποτελούν το μεγαλύτερο εγκώμιο για την ομορφιά της;

Η ομορφιά της Ελένης δεν περιγράφεται άμεσα από τον ποιητή, αλλά μέσα από τα σχόλια και τις αντιδράσεις των γερόντων της Τροίας. Οι γέροντες είναι ενθουσιασμένοι από την εξωτερική και εσωτερική ομορφιά της ωραίας Ελένης που χαλαλίζουν τον πόλεμο που γίνεται για χάρη της.

Στο στίχο 156-160 οι Τρώες την παρουσιάζουν εκθαμβωτικά όμορφη, καθώς μόνο με Θεό μπορούσε να συγκριθεί (**"Κρίμα δεν έχουν οι Αχαιοί, δεν έχουν κρίμα οι**

Τρώες χάριν ομοίας γυναικός τόσον καιρόν να πάσχουν τω όντι ομοιάζει ωσάν θεός η τρομερή θεωρία της").

Μ' αυτό τον τρόπο μας αφήνει να φανταστούμε την εντυπωσιακή παρουσία της Ελένης, η οποία είναι ασύγκριτη και αξεπέραστη, μέσα από τις αντιδράσεις των Τρώων.

5. Η ηθογράφηση των ηρώων του έπους, όπως και κάθε λογοτεχνικού κειμένου, δηλαδή η περιγραφή και αξιολόγηση της συμπεριφοράς και της δράσης τους, προκύπτει τόσο από τις σκέψεις, τα συναισθήματα, τα λόγια και τις πράξεις των ίδιων όσο και από τις κρίσεις και τα συναισθήματα των άλλων ηρώων ή του ποιητή/αφηγητή.

Αφού λάβετε υπόψη σας αυτά τα κριτήρια, να ηθογραφήσετε την Ελένη με τα στοιχεία που παρέχει η ενότητα της «Τειχοσκοπίας».

Η Ελένη σκιαγραφείται και ηθογραφείται μέσα από την σκηνή της τεichoσκοπίας. Πρόκειται για μια ήπια και καταδεχτική γυναίκα, καθώς πρόθυμα εισακούει και αποδέχεται το κάλεσμα της Ίριδας να κατέβει στα τείχη. Συνάμα, στο στίχο 125-126 παρουσιάζεται να διαθέτει το τυπικό πρότυπο της νοικοκυράς, εφόσον υφαίνει και κεντά, ούσα επιδέξια και χρυσοχέρα.

Ταυτόχρονα, στο στίχο 142 προβάλλεται ευαίσθητη και έχει επίγνωση της κατάστασης. Επιπλέον, οι Τρώες περιγράφουν την εμφάνιση της Ελένης και θαμπώνονται από την θεϊκή ομορφιά της (στ. 156-160).

Όστόσο και από τα ίδια τα λεγόμενά της, η Ελένη διαφαίνεται ευγενική, διαθέτει σεβασμό, αισθάνεται νοσταλγία για την πατρίδα της και τύψεις για ό,τι έχει κάνει. Συναισθάνεται το κακό που έχει προκληθεί εξαιτίας της (στ. 171-176) και εκφράζει μεταμέλεια.

Τέλος, η Ελένη νιώθει αγάπη για τα αδέρφια της, αισθάνεται νοσταλγία, είναι ευαίσθητη και ευσυγκίνητη. Βέβαια, αγνοεί την απώλεια των αδελφών της γι' αυτό και καθίσταται τραγικό πρόσωπο (στ. 237-244). Είναι πρόθυμη να δώσει τις πληροφορίες που ζητά ο Πρίαμος και τον σέβεται, ενώ ταυτόχρονα νιώθει περηφάνια για τους ήρωες που περιγράφει και για την καταγωγή της.

6. «Επική ειρωνεία έχουμε, όταν ο ακροατής/αναγνώστης του έπους γνωρίζει κάτι που όμως τα πρόσωπα τον έπους το αγνοούν» (Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων, Π. Ι. - ΟΕΔΒ, Αθήνα 2000).

Σε ποιους στίχους της ενότητας εντοπίζετε επική ειρωνεία, στην πλοκή του μύθου; θυμάστε ανάλογα παραδείγματα από την Οδύσεια;

Η επική ειρωνεία αποτελεί κλασική τεχνική των Ομηρικών επών. Στην επική ειρωνεία ο ακροατής γνωρίζει τα γεγονότα, ενώ ο ήρωας τα αγνοεί.

Στην σκηνή της τειχοσκοπίας, επική ειρωνεία εντοπίζουμε στους στίχους, 243-244, όπου ο Όμηρος μας πληροφορεί για τον θάνατο των Διόσκουρων, των αδελφών της Ελένης, ενώ η ίδια η Ελένη το αγνοεί.

Ωστόσο και στην Οδύσεια πολλές φορές ο Όμηρος χρησιμοποιούσε την επική ειρωνεία. Για παράδειγμα, στη ραψωδία ε η Καλυψώ μόλις είδε τον Ερμή να καταφθάνει στο νησί της, φιλόξενη καθώς ήταν, του υποσχέθηκε πως θα ικανοποιήσει το αίτημά του, όποιο και να ήταν αυτό, χωρίς να γνωρίζει πως οι Θεοί είχαν αποφασίσει να της πάρουν τον αγαπημένο της Οδυσσέα. Βέβαια, οι ακροατές του έπους το γνωρίζουν και νιώθουν συμπόνια για την Καλυψώ που είναι ερωτευμένη με τον Οδυσσέα και πρέπει να τον αποχωριστεί.

Επίσης, επική ειρωνεία συναντήσαμε και στην ραψωδία Α, καθώς παρουσιάζονται οι μνηστήρες να διασκεδάζουν και να κατασπαταλούν την περιουσία του Οδυσσέα, χωρίς να γνωρίζουν πως θα επακολουθήσει η μνηστηροφονία και η απόλυτη δικαίωση για τον Οδυσσέα και την οικογένειά του.

7. Αφού διαβάσετε το Παράλληλο κείμενο και την Περιληπτική αναδιήγηση της Γ ραψωδίας, να επισημάνετε διαφορές ανάμεσα στην ιλιαδική περιγραφή της σκηνής, και ειδικότερα της Ελένης, και στη μεταγενέστερη αναφορά στην ηρωίδα από τον ποιητή Γιάννη Ρίτσο. Ποια στοιχεία της ομηρικής σκηνής εκμεταλλεύεται ο Ρίτσος και ποια εντύπωση σχηματίζουμε για τη δική του Ελένη; Να δικαιολογήσετε τις απόψεις σας με συγκεκριμένες αναφορές στα κείμενα.

Ο τρόπος που παρουσιάζεται η Ελένη στην Ιλιάδα, διαφέρει με αυτόν που εκφράζει ο Ρίτσος στο ποίημά του. Βέβαια, αν και μεταγενέστερη η εκδοχή και η αναφορά του Ρίτσου υιοθετεί και ενστερνίζεται κάποια από τα στοιχεία της Ιλιάδας.

Αρχικά, ο Ρίτσος παρουσιάζει και ο ίδιος την Ελένη στα τείχη να παρακολουθεί την μονομαχία των δύο αντρών για τη δική της τύχη, ενώ αναφέρεται και στα κολακευτικά σχόλια των πρωτογερόντων της Τροίας για την ομορφιά της Ελένης. Συνάμα, επισημαίνεται η νίκη του Μενελάου και η θεϊκή παρέμβαση που πραγματοποιείται για τη σωτηρία του Πάρη.

Ωστόσο, ο Ρίτσος στο ποίημά του διατυπώνει πως οι γέροντες της Τροίας καταριούνται την Ελένη και δεν θαυμάζουν μόνο την ομορφιά της, πράγμα που στην Ιλιάδα επισημαίνεται, παρά μόνο χαλαλίζουν τον πόλεμο που γίνεται χάριν της ομορφιάς της. Επιπλέον, η Ελένη στο Ρίτσο παρουσιάζεται ολομόναχη στα τείχη, αντίθετα στην Ιλιάδα συνοδεύεται από τις δύο θεραπαινίδες της βάγιες. Δηλαδή, η Ελένη του Ρίτσου εμφανίζεται περισσότερο ανεξάρτητη, ελεύθερη και δυναμική, έξυπνη και ρεαλίστρια, χωρίς να νοσταλγεί, να μετανιώνει, να τηρεί πιστά τα εθιμοτυπικά (υφαντό, συνοδεία) όπως στην Ιλιάδα.

Τέλος, η Ελένη του Ρίτσου απαξιώνει την μονομαχία (**«ένα ολόφωτο μηδέν»**), καθώς ενστερνίζεται την άποψη πως πίσω από τις ενέργειες των ανθρώπων βρίσκονται πάντα οι Θεοί, όπως συνέβη και στην περίπτωση του Πάρη, και η ίδια κρατά ειρωνική στάση απέναντί του. Αντίθετα στην Ιλιάδα, η Ελένη δεν παρουσιάζει τέτοια στάση, παρά μόνο σκοπός της είναι να εξυψώσει τους Αχαιούς, καθώς νιώθει περηφάνια για την καταγωγή της.

Συμπερασματικά, γίνεται αντιληπτό πως η μεταγενέστερη προσέγγιση της Ελένης από τον Ρίτσο παρουσιάζεται με μεγαλύτερη ωριμότητα και ρεαλισμό, ενώ στην Ιλιάδα κυριαρχεί η τραγικότητα της και η συγκίνηση από την συντριβή του πολέμου.

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

...Πράξεις Παιδείας!

II. Ραψωδία Ε 274-430

**«Διομήδους αριστεία»- Τα κατορθώματα του Διομήδη.
Ο Διομήδης σκοτώνει τον Πάνδαρο και τραυματίζει την Αφροδίτη.**

- 1.** Για να προσδιορίσουμε τις "σκηνές" μιας ευρύτερης ενότητας χρησιμοποιούμε ως κριτήρια τις εξής αλλαγές: α) τόπου, β) προσώπων ή εισαγωγή νέου προσώπου και γ) τόπου και προσώπων. Με τη βοήθεια αυτών των κριτηρίων, να διακρίνετε τις σκηνές της ενότητας και να τις εντάξετε στον ακόλουθο πίνακα, συμπληρώνοντας όλα τα απαραίτητα στοιχεία:

Σκηνή	Σκηνικό	Πρόσωπα	Τίτλος
1η: στ. 274-310	Το πεδίο μάχης, Πεδιάδα της Τροίας.	Διομήδης, Πάνδαρος, Αινείας, Αθηνά.	Ο θάνατος του Πάνδαρου και ο τραυματισμός του Αινεία από τον Διομήδη.
2η: στ. 311-317	Πεδίο μάχης.	Αφροδίτη, Αινείας, Δαναοί, αναφορά στο νεκρό Πάνδαρο.	Η παρέμβαση της Αφροδίτης και η σωτηρία του γιου της Αινεία.
3η: στ. 318-329	Πεδίο μάχης.	Σθένελος, Δηίπυλος, Διομήδης.	Ο Σθένελος αρπάζει τα άλογα του Αινεία.
4η: στ. 330-351	Πεδίο μάχης.	Διομήδης, Αφροδίτη, Αινείας, Απόλλωνας.	Η Αφροδίτη τραυματίζεται από τον Διομήδη.
5η: στ. 352-369	Πεδίο μάχης, Ουρανός, Όλυμπος.	Ίριδα, Αφροδίτη, Άρης.	Οι θεοί βοηθούν την Αφροδίτη και την μεταφέρουν στον Όλυμπο.
6η: στ. 370-417	Όλυμπος, Παλάτια θεών.	Αφροδίτη, Διώνη.	Η Διώνη συμπαραστέκεται και θεραπεύει την τραυματισμένη Αφροδίτη.
7η: στ. 418-430	Όλυμπος.	Αθηνά, Ήρα, Αφροδίτη, Δίας.	Ο Δίας νουθετεί την Αφροδίτη, ενώ η Ήρα και η Αθηνά την χλευάζουν ειρωνικά.

2. Αφού συζητήσετε στην τάξη και προσδιορίσετε τα χαρακτηριστικά της αριστείας στην ομηρική μάχη, να επισημάνετε τα στοιχεία της ενότητας (στ. 274-430) που δικαιολογούν τον τίτλο της Ε ραψωδίας "Διομήδους αριστεία".

Αριστεία στην ομηρική μάχη καλείται η ξεχωριστή ανδρεία, την οποία επιδεικνύει ένας ήρωας στη διάρκεια της μάχης. Δηλαδή, τα κατορθώματα του, οι νικηφόρες μονομαχίες του και η θριαμβευτική του πορεία. Ο Όμηρος προβάλλει την πολεμική αρετή ως αυταξία και την υπερτονίζει στους ακροατές. Βέβαια, ο ήρωας συνήθως έχει τη βοήθεια ενός θεού, ο οποίος του δίνει δύναμη, ορμή και θάρρος να αντιμετωπίζει τα πάντα.

Στην "Διομήδους αριστεία" παρουσιάζονται τα παραπάνω στοιχεία. Αρχικά, παρατηρούμε πως η θεά Αθηνά συμπαραστέκεται συνεχώς στον Διομήδη, κατά τη διάρκεια της μάχης, τον φωτίζει και του χαρίζει τόση δύναμη που καθίσταται δυνατός να αντιμετωπίζει μόνος του και πεζός δύο-δύο τους αντιπάλους, οι οποίοι μάλιστα βρίσκονται και σε άρμα. Επιπλέον, ο Διομήδης όχι μόνο αποκρούει και τραυματίζει τους αντιπάλους αλλά ταυτόχρονα τους «σκυλεύει», δηλαδή τους αφοπλίζει και παίρνει τα άλογά τους. Η ορμή του είναι τόσο μεγάλη που τραυματίζει και επιτίθεται ακόμη και σε θεούς, την Αφροδίτη και τον Άρη. Απευθύνεται, ωστόσο, στην Αφροδίτη με την αυτοπεποίθηση του νικητή και δεν αισθάνεται κανένα δέος, αντίθετα υπερβαίνει τα όρια του ανθρώπινου μέτρου.

3. Τι ακριβώς προσπαθούν να πετύχουν με τις ενέργειές τους ο Αινείας και ο Διομήδης στους στίχους 297-306; Ποιους κανόνες της ομηρικής μάχης αναγνωρίζετε στο συγκεκριμένο χωρίο;

Στους στίχους 297-306 ο Αινείας και ο Διομήδης μάχονται γύρω από το πτώμα του Πανδάρου, ο οποίος φονεύτηκε από τον Διομήδη. Από την πλευρά του Αινεία, και σύμφωνα με τους κανόνες της ομηρικής μάχης, ο Αινείας είναι ηθικά υποχρεωμένος να προστατέψει το σώμα του νεκρού συμμάχου του από τους εχθρούς, ώστε να μην πέσει στα χέρια τους. Με αυτό τον τρόπο, θα τιμήσει τον σύμμαχό του με ταφή, διαφορετικά θα φύγει ατιμωμένος.

Αντίστοιχα, οι εχθροί αγωνίζονταν να αποκτήσουν το σώμα του αποθανόντος, ώστε να ολοκληρώσουν και να επισφραγήσουν τη νίκη τους, καθώς έτσι αφοπλίζαν και ατίμωναν τον νεκρό, του σκύλευαν τα όπλα και αποκτούσαν ισχυρότερη δόξα. Γι' αυτό τον λόγο αποσκοπούσαν να πετύχουν και τα δύο, ώστε η φήμη τους και η ανδρεία τους να ισχυροποιηθεί.

Τους κανόνες αυτούς της ομηρικής μάχης θα τους συναντήσουμε στην Ιλιάδα και σε επόμενες ραψωδίες, καθώς η σημασία τους, είναι अपαραάμιλλης αξίας.

- 4. Στις σκηνές μάχης των στ. 274-365 αναφέρονται κάποιοι τραυματισμοί (θανατηφόροι ή όχι). Αφού συγκεντρώσετε τα χωρία αυτά, να επισημάνετε τις λεπτομέρειες που δίνει ο ποιητής και να γράψετε τα συμπεράσματά σας σχετικά με: α) την ακρίβεια των περιγραφών του και β) τις γνώσεις ανατομίας που είχε. Να δικαιολογήσετε τις απόψεις σας με στοιχεία από το κείμενο.**

Οι σκηνές μάχης που προβάλλονται στους στίχους 274-365, περιγράφουν εκτενέστατα τους τραυματισμούς και τις μονομαχίες. Αρχικά, στους στίχους 280-282 γίνεται αναφορά στον τραυματισμό του Διομήδη από τον Πάνδαρο

με κοντάρι, το οποίο τρύπησε την ασπίδα του και άγγιξε το Θώρακα. Ύστερα, ακολουθεί η αντεπίθεση, δηλαδή το τραυματισμός του Πάνδαρου από τον Διομήδη εξίσου με κοντάρι. Το κοντάρι, μας πληροφορεί ο Όμηρος πως καρφώθηκε στη μύτη κοντά στο μάτι, πέρασε ανάμεσα στα δόντια ενώ έκοψε την γλώσσα και βγήκε κάτω από το πηγούνι, πράγμα που αποδείχθηκε μοιραίο για τον Πάνδαρο.

Εκτενέστερη είναι και η περιγραφή του τραυματισμού του Αινεία από τον Διομήδη στους στίχους 302-310. Ο Διομήδης, με όλη την δύναμη που του δίνει η Αθηνά σηκώνει και πετά μια μεγάλη πέτρα στον Αινεία, που τον βρίσκει στο ισχίο και του κόβει τους δύο τένοντες, αφού πρώτα του έσπασε την κουτάλα (εκεί που γυρίζει το κόκκαλο του μηρού μέσα στο ισχίο). Η πέτρα έγδαρε το δέρμα του Αινεία και τον τραυμάτισε σοβαρά.

Ωστόσο, από την μανία του Διομήδη, δεν ξέφυγε και η θεά Αφροδίτη που έσπευσε να βοηθήσει τον πληγωμένο της γιό. Ο Διομήδης, τραυματίζει και πληγώνει την Αφροδίτη με ένα κοντάρι (στίχοι 334-339) στην άκρη της παλάμης.

Ο Όμηρος, μας πληροφορεί με ανατριχιαστικές λεπτομέρειες και με μεγάλη ακρίβεια για τον τρόπο τραυματισμού του εκάστοτε ήρωα. Έτσι, προσδίδει

ποικιλία στις περιγραφές του και ρεαλιστικότητα, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύεται γνώστης των ανατομικών λεπτομερειών.

Αυτό διαφαίνεται από την αναφορά στον τραυματισμό του Αινεία, καθώς περιγράφει την άρθρωση του ισχίου, την οποία τραυμάτισε ο Διομήδης με ακρίβεια («στο μέρος όπου στρέφεται ο γόφος στο μερί και λέγεται κουτάλα-σύντριψε και τα δύο νεύρ' ακόμα»).

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

...Πράξεις Παιδείας!

- 5. Στα αρχαία ελληνικά κείμενα που έχετε διδαχθεί (Οδύσσεια, Ηρόδοτος) γνωρίσατε την ηθική αντίληψη που εκφράζει το σχήμα «ύβρις - νέμεσις - τίσις»: όταν κάποιος ξεπερνά το μέτρο, τα επιτρεπτά όρια της ανθρώπινης φύσης, και συμπεριφέρεται προσβλητικά απέναντι σε θεούς και ανθρώπους, τότε λέμε ότι διαπράττει «ύβρη», η οποία προκαλεί τη «νέμεση», την οργή δηλαδή των θεών, και επέρχεται η «τίση», η τιμωρία του. Έχοντας υπόψη σας αυτά, να επισημάνετε ποιος διατυπώνει αυτή την αντίληψη στην ενότητα και να συζητήσετε στην τάξη αν ο τραυματισμός της Αφροδίτης από τον Διομήδη αποτελεί «ύβρη», για την οποία πρέπει να περιμένουμε την τιμωρία του ήρωα. Να στηρίξετε τις απόψεις σας στο κείμενο (θα σας βοηθήσει και η Περιληπτική αναδιήγηση της ραψωδίας Ε).**

Το σχήμα ανταπόδοσης συναντάται συχνά στα αρχαία ελληνικά κείμενα. Οι άνθρωποι όταν ξεπερνούν το μέτρο και τα επιτρεπτά όρια της ανθρώπινης φύσης τους, διαπράττουν «ύβρη» η οποία προκαλεί την οργή των θεών «νέμεση», με αποτέλεσμα να επέλθει η «τίση» - η τιμωρία τους.

Στη συγκεκριμένη ενότητα, ο Διομήδης διαπράττει ύβρη καθώς συνειδητά τραυματίζει μια θεά και ξεπερνά τα όρια .

Βέβαια, λαμβάνουμε υπόψη μας πως ο Διομήδης παρακινείται από την Θεά Αθηνά, για όλες του τις κινήσεις και δράσεις του στη μάχη. Ωστόσο, η ευθύνη βαρύνει καθαρά τον ίδιο, καθώς όχι μόνο την τραυματίζει αλλά της φέρεται αλαζονικά-υπεροπτικά, με την αυτοπεποίθηση του νικητή, χωρίς αίσθηση δέους έναντι στην θεότητά της. Η ύβρις που διαπράττει ο Διομήδης είναι ισχυρή και η τίση του, είναι βέβαιο πως δεν θα αποφευχθεί, πράγμα που είναι φυσικό και

δίκαιο επακόλουθο (σύμφωνα με τον μύθο, ο Διομήδης αργότερα εγκαταλείπεται από την γυναίκα του).

6. Η ενότητα, αν και αποτελεί τμήμα της περιγραφής μιας σκληρής μάχης, δε στερείται γεγονότων που έχουν κωμική διάσταση. Ποια είναι αυτά και πώς εξηγείτε την ύπαρξη τους μέσα σε ένα ηρωικό έπος;

Ο Όμηρος συνηθίζει να προσδίδει κωμικό τόνο και διάσταση στην περιγραφή μιας σκληρής μάχης ή έριδας, προκειμένου να εκτονώσει την κατάσταση.

Η κωμική διάσταση μπορεί να εντοπιστεί και στην συγκεκριμένη ραψωδία. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζει την Αφροδίτη, θεά του έρωτα και της ομορφιάς να εμπλέκεται σε πολεμικές καταστάσεις. Ο Διομήδης κυνηγά την Αφροδίτη η οποία τρέχει κρατώντας τον πληγωμένο της γιό Αινεία.

Η Αφροδίτη συνάμα τρέπεται πανικόβλητη σε φυγή, ενώ ο Διομήδης την χλευάζει. Επιπλέον, κωμικό στοιχείο αποτελεί και το γεγονός πως η θεά Αφροδίτη αποζητά τα χάρδια και την στοργή της μητέρας της Διώνης, ενώ η Αθηνά και η Ήρα την σχολιάζουν περιπαιχτικά. Ο Δίας αντίθετα, στην συμβουλεύει.

Ο ανθρωπομορφισμός είναι έντονος στην σκηνή και εντείνει την κωμικότητα. Ωστόσο, η κωμική διάσταση μπορεί να παρατηρηθεί μόνο στα πλαίσια του ανθρωπομορφισμού, του χλευαστικού και ειρωνικού χαρακτήρα που δεσπόζουν στην σκηνή.

7. Αφού διαβάσετε με προσοχή το απόσπασμα από τη Βατραχομομαχία (βλ. Παράλληλο κείμενο), να σημειώσετε τα σημεία εκείνα που θυμίζουν έντονα ιλιαδική μάχη, αλλά και τα στοιχεία που μετατρέπουν αυτό το επικό ποίημα σε «ειρωνική παρωδία» της Ιλιάδας. Να στηρίξετε τις απόψεις σας με χωρία από την ενότητα της Ε ραψωδίας που διδαχθήκατε.

Το απόσπασμα από την Βατραχομομαχία, παρουσιάζει ορισμένες αναλογίες με το ηρωικό έπος την Ιλιάδα, αλλά και διαφορές.

Ολόκληρο το κείμενο της Βατραχομομαχίας θυμίζει έντονα Ιλιαδική μάχη, καθώς η θεματική του επικεντρώνεται σε διαδοχικές και αλληπάλληλες μάχες και μονομαχίες, με σκοπό την νίκη και τον θάνατο του αντιπάλου, όπως αρμόζει και στην Ιλιάδα. Ταυτόχρονα, περιγράφονται τα ίδια όπλα (κοντάρι-δόρυ) επίθεσης και άμυνας ενώ κυριαρχεί και το ίδιο μένος για εξόντωση.

Ωστόσο, στο κείμενο της Βατραχομομαχίας, κυριαρχεί το κωμικό στοιχείο καθώς πολεμούν ποντικοί και βάτραχοι, όχι μεγαλοπρεπείς ήρωες, όπως στην Ιλιάδα. Άλλωστε, η Ιλιάδα αποτελεί σημαντικό ηρωικό έπος και επικρατεί μεγαλοπρεπές ύφος, νόημα και γλώσσα.

Τέλος, στην Ιλιάδα οι ακροατές βιώνουν τις μονομαχίες καθώς πολεμούν άνθρωποι, θανατώνονται, νικούν και οι ακροατές συμπάσχουν και αγωνιούν μαζί τους, σε αντίθεση με το κείμενο της Βατραχομομαχίας που οι αναγνώστες ευθυμούν και διασκεδάζουν.

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

...Πράξεις Παιδείας!

Επιμέλεια: Αρετή Βελή – Φιλολογος

...Πράξεις Παιδείας!